

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 588/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 6 T 39/2013 z 11. júla 2014 a jeho postupu v označenom konaní, uzneseníu Krajského súdu v Prešove č. k. 9 To 36/2014 z 20. novembra 2014 a jeho postupu v označenom konaní a uzneseníu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Tdo 50/2019 z 22. septembra 2020 a jeho postupu v označenom konaní takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti [REDAKOVANÉ] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 49 a čl. 50 ods. 3 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 T 39/2013 z 11. júla 2014 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“), uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 To 36/2014 z 20. novembra 2014 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Tdo 50/2019 z 22. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“), ako aj svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 postupom okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu v príslušných konaniach. Sťažovateľ navrhuje napadnuté

rozhodnutia zrušiť a priznať mu finančné zadostučinenie v sume 500 eur. Sťažovateľ zároveň požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu pre toto konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol napadnutým rozsudkom okresného súdu uznaný za vinného z obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1 a ods. 2 písm. b) a d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. c) a § 140 písm. b) Trestného zákona, za čo mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 22 rokov.

3. Proti napadnutému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd svojím napadnutým uznesením tam, že ho zamietol.

4. Proti uzneseniu napadnutému krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd svojím napadnutým uznesením tak, že ho odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že v prípade obzvlášť závažného zločinu vraždy nekonal s vopred uváženou pohnútkou, ale konal bez vyššieho stupňa plánovitosti a pripravenosti. Závery súdov o vražde z pomsty namiesto obyčajnej žiarlivosti sú len domnienky. Taktiež podľa sťažovateľa nebola naplnená podmienka „značnej miery surovosti“ spáchania predmetného trestného činu. Všeobecné súdy taktiež spôsobili v trestnom konaní zbytočné prietahy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru rozhodnutiami všeobecných súdov v jeho trestnej veci, ako aj ich postupom v príslušných konaniach.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom okresného súdu:

7. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

8. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

9. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že sťažovateľ mal možnosť podať proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie, ktorú aj využil a o ňom podanom odvolaní rozhodol krajský súd svojím napadnutým uznesením.

10. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti tak nemá ústavný súd danú právomoc, a preto ju bolo potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu:

11. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu mal sťažovateľ možnosť podať dovolanie najvyššiemu súdu a tomuto predniesť svoje námietky, ktoré uplatnil vo svojej ústavnej sťažnosti. Z príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ predmetné námietky najvyššiemu súdu predniesol a že najvyšší súd sa námietkami sťažovateľa vecne zaoberal, a preto aj túto časť ústavnej sťažnosti treba odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci.

III.3. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

12. Ústavný súd konštatuje, že táto časť ústavnej sťažnosti je preskúmateľná v rámci námietok vznesených sťažovateľom.

13. Sťažovateľ ako svoje práva, ktoré mali byť uznesením najvyššieho súdu porušené, označil základné práva podľa čl. 49 (Len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.), čl. 50 ods. 3 (Obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.) a čl. 50 ods. 5 ústavy (Nikoho nemožno trestne stíhať za čin, za ktorý bol už právoplatne odsúdený alebo oslobodený spod obžaloby. Táto zásada nevyklučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov v súlade so zákonom.). Z obsahu ústavnej sťažnosti je však zrejmé, že sťažovateľ namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, resp. skutočnosť, že najvyšší súd sa nedostatočným spôsobom vysporiadal s jeho podstatnými námietkami. Zohľadňujúc faktickú situáciu sťažovateľa (umiestnenie vo výkone trestu odňatia slobody a nedostatok právneho zastúpenia), ako aj samotný obsah sťažovateľom vznesených námietok, ústavný súd preskúma jeho námietky proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, zohľadňujúc štandardy základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a sťažovateľom namietaného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Ústavný súd stabilne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06).

15. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby vnútroštátne súdy dostatočne jasne uviedli dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, a to za súčasného rešpektovania práva na obhajobu (rozsudok vo veci Hadjianastassiou proti Grécku zo 16. 12. 1992, sťažnosť č. 12945/87, bod 33). Rozsah povinnosti uviesť dôvody, ktorý sa odlišuje v závislosti od povahy rozhodnutia, musí byť určený v rámci okolností prípadu (rozsudok vo veci Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, bod 29). Aj keď vnútroštátne súdy nie sú povinné dať odpoveď na všetky im predložené námietky (rozsudok vo veci Van de Hurk proti Holandsku z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, bod 61), z rozhodnutia musí byť zrejmé, že sa zaoberali všetkými podstatnými otázkami prípadu (rozsudok vo veci Boldea proti Rumunsku z 15. 2. 2007, sťažnosť č. 19997/02, bod 30) a že dali konkrétnu a jednoznačnú odpoveď na argumenty, ktoré sú pre výsledok prípadu rozhodujúce (rozsudok Veľkej komory vo veci Moreira Ferreira proti Portugalsku č. 2 z 11. 7. 2017, sťažnosť č. 19867/12, bod 84). Rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k „odopretiu spravodlivosti“ (už citovaný Moreira Ferreira, bod 85; tiež rozsudok vo veci Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

16. Sťažovateľ namieta, že pri spáchaní predmetného trestného činu nekonal s vopred uváženou pohnútkou, ale že konal bez vyššieho stupňa plánovitosti a pripravenosti. Závery súdov o pomste a značnej miere surovosti spáchania trestného činu sú len domnienky všeobecných súdov, ktoré nemajú základ vo faktických okolnostiach jeho veci.

17. Najvyšší súd k týmto námietkam sťažovateľa uviedol (s. 16 a nasl.), že sťažovateľ naplnil kvalifikovanú skutkovú podstatu predmetného trestného činu [§ 145 ods. 2 písm. b) a d) Trestného zákona], keď poškodeného [REDAKOVANÉ] úmyselne usmrtil a tento čin spáchal závažnejším spôsobom konania (surovým spôsobom) a z osobitného motívu (z pomsty). Poukázal na okolnosti daného prípadu, keď sťažovateľ motorovým vozidlom narazil do chodcov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], následne poškodeného [REDAKOVANÉ] surovým spôsobom usmrtil tak, že ho v priebehu asi dvoch minút opakovane a viackrát bodol do rôznych častí tela, čím mu spôsobil dve hlboké bodnorené rany s hĺbkou 12 cm a 9 cm a ďalších štyridsaťosem prevažne povrchových bodnorených rán, z toho jedenásť bodnorených rán v oblasti krku, čo viedlo k smrti poškodeného, ktorej sa nedalo zabrániť ani poskytnutím adekvátnej lekárskej pomoci. Najvyšší súd ďalej poukázal na skutočnosť, že počas útoku došlo k odlomeniu čepele noža. Poškodený nezomrel ihneď, ale v priebehu desiatich až dvadsiatich minút v bolestiach veľkej intenzity. Najvyšší súd ďalej uviedol, že ku konaniu sťažovateľa došlo z pomsty za ukončenie vzťahu a prebratie dievčaťa poškodeným. Nad rámec uvedeného ďalej odkázal na závery okresného súdu o útoku rúčkou noža s odlomenou čepeľou, ťažký stupeň opitosti poškodeného a jeho obmedzenú možnosť brániť sa, ako aj na veľkú intenzitu bolesti spôsobenú útokom, ktorú poškodený pociťoval až do upadnutia do bezvedomia. K otázke pomsty najvyšší súd poukázal na závery okresného súdu o tom, že žiarlivosť sama osebe nie je v zmysle § 140 písm. b) Trestného zákona pomstou, ak sa však prejavuje vyšším stupňom plánovania a pripravenosti trestného činu, možno ju považovať za pomstu. Žiarlivosť sťažovateľa vyplynula v okolnostiach danej veci z výpovedí jednotlivých svedkov a zo znaleckého dokazovania.

18. Najvyšší súd v nadväznosti na uvedené ďalej konštatoval, že na naplnenie kvalifikačného znaku podľa § 138 písm. c) Trestného zákona sa podľa súčasnej právnej úpravy (na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy podľa zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov) nevyžaduje podmienka extrémne vysokej brutality, ale postačuje surový alebo trýznivý spôsob spáchania skutku.

19. V napadnutom uznesení najvyšší súd napokon k predmetným námietkam sťažovateľa doplnil, že pripravenosť či plánovitosť pri pomste zahŕňa skôr určitý vnútorný, psychický (aj dlhodobejší) proces u páchatel'a, ktorého príčinou (hnacou silou) môže byť okrem iného i žiarlivosť, a pomsta sa prejaví ako výsledok tohto procesu, resp. psychického stavu, rozpoloženia, ako spontánna reakcia na konkrétny jav, správanie okolia alebo hraničnú situáciu.

20. Ústavný súd po preskúmaní uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že už citované závery najvyššieho súdu dostatočným a zrozumiteľným spôsobom odpovedajú na všetky sťažovateľom vznesené relevantné námietky, a preto napadnuté uznesenie najvyššieho súdu možno považovať za dostatočné odôvodnené, a teda aj ústavnoprávne akceptovateľné.

21. Námietky sťažovateľa uplatnené v jeho ústavnej sťažnosti predstavujú opakovanie jeho procesnej obrany v trestnom konaní, s ktorou sa vysporiadali všeobecné súdy na viacerých stupňoch.

22. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné túto časť ústavnej sťažnosti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

III.4. K namietanému porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu:

23. Ústavný súd vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti konštatuje, že z jej obsahu a príloh jasne vyplýva právoplatné skončenie predmetného trestného konania vrátane fázy rozhodovania o sťažovateľom podanom dovolaní a na najvyššom súde, a to už v čase podania tejto ústavnej sťažnosti.

24. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy len vtedy, ak bola sťažnosť ústavnému súde uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného práva ešte mohlo dochádzať alebo porušenie v tom čase ešte mohlo trvať (m. m. I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 204/03, IV. ÚS 102/05, IV. ÚS 315/07).

25. Ako už bolo uvedené, v čase podania ústavnej sťažnosti bolo vo veci sťažovateľa právoplatne rozhodnuté aj o ňom podanom dovolaní.

26. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

III.5. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

27. Sťažovateľ požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie o tejto jeho ústavnej sťažnosti.

28. Navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, možno ustanoviť právneho zástupcu za kumulatívneho splnenia dvoch podmienok, a to (1) ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a (2) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (§ 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

29. Odhliadnuc od prípadného splnenia prvej podmienky, ktoré nebolo pred ústavným súdom preukázané, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v tomto prípade už na prvý pohľad nie je splnená druhá podmienka na vyhovie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, keďže na základe už uvedeného ide u sťažovateľa o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

30. Ústavný súd preto žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu nevyhovel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu